

Djeca i nasilni ekstremizam: Međunarodni standardi i odgovori iz krivičnog pravosuđa

Mart 2017

Ovaj izvod iz cjelokupnog brifinga je dostupan na engleskom jeziku na:

www.penalreform.org

Ovaj brifing daje pregled onoga što međunarodni i regionalni standardi kažu u vezi zaštite i tretmana djece za koje se sumnja, ili su osuđeni, za djela vezana za nasilni ekstremizam. Promatra nekoliko primjera intervencija države i civilnog društva. Dotiče sprečavanje uključivanja djece u nasilni ekstremizam, ali je prvenstveno usmjerena na krivično pravosuđe i kaznene odgovore za takvu djecu. Za više informacija pogledajte Reforma kaznenog sistema međunarodna web stranica www.penalreform.org

Dok počinitelji terorističkih djela imaju tendenciju da su mladi ljudi, ponekad djeca (ispod 18 godina) takođe izvršavaju terorističke aktivnosti u različitim kapacitetima. U nekim kontekstima, oni će se samostalno radikalizovati, u drugima to je namjerna strategija uključivanja djece direktno u terorističke aktivnosti.

Kada su djeca samostalno radikalizirana, ne zna se mnogo o faktorima koji ih vuku prema aktivnostima vezanim za terorizam. Istraživanja pokazuju da u društvima u kojima nedostaje socijalne inkluzije i socijalne pokretljivosti, djeca i odrasli se podjednako mogu osjećaju isključeni i izolovani od političkih, ekonomskih i društvenih struktura. Takvi uslovi, u kombinaciji sa osjećajem nepravde i istorijskim pričama o žrtvama, može stvoriti otrovno okruženje u kojem može napredovati nasilni ekstremizam.

Djeca mogu biti ranjivije nego odrasli na privlačenje nasilnom ekstremizmu zbog nedostatka zrelosti i prosuđivanja. Tu su takođe i faktori koji pritišću kao što su siromaštvo i raseljavanja, kao i povlačenje sticanja osjećaja identiteta i ideološko privlačenje. U mnogim slučajevima radikalizovana su djeca iz stabilnih porodica koje su dobro obrazovane i visokog ekonomskog statusa. Istraživanje o mladim Sirijacima (starosti između 12 i 24 godine) identifikovalo je četiri glavna faktora koja utiču da ih njihova ranjivost vuče prema nasilnom ekstremizmu:

- Nedostatak ekonomske prilike
- Disruptivni socijalni kontekst i iskustva nasilja, raseljavanja, traume i gubitka
- Oduzimanje psiholoških potreba za efikasnošću, autonomijom i svrhom
- Degradacija obrazovne infrastructure i mogućnostima za učenje.

Dječja povezanost sa terorističkim grupama je često prisilna i nastaje u situacijama oružanog sukoba u kojima su bili regrutovani kao djeca vojnici. Grupe kao što su Boko Harama i ISIS otimaju, zastrašuju i prisiljavaju mnogo djece da im se pridruže.

Djeca su često zanemarena na nivou nacionalnog zakonodavstva i politike koja je često nejasna o tome kako treba tretirati djecu koja se bave terorističkim aktivnostima: da li trebaju biti tretirani na isti način kao i odrasli? Da li su "standardna" djeca prestupnici? Da li su posebna kategorija? Kada antiteroristički odredbe trebaju imati prioritet nad zakonskim odredbama koje štite djecu u sukobu sa zakonom? Potrebno je više istraživanja o tome što se događa u praksi sa ovom grupom djece kada se obrađuju kroz krivično pravosuđe. Još jedna značajna praznina je naše razumijevanje o tome kako djeca mogu najbolje biti de-radikalizovana i rehabilitovana dok su još u pritvoru.

Uprkos ovim prazninama u našem znanju, PRI iskustvo pokazuje da djeca trebaju posebnu zaštitu kada su u sukobu sa zakonom. Ovo je, bez obzira na težinu navodnog prekršaja, bilo da su članovi terorističke grupe ili zbog primjenjenih izuzetnih pravnih mjera. Također je važno i nije potrebno "izmišljati toplu vodu" i može se primjeniti mnogo naučenog iz našeg iskustva u radu sa djecom u bandama ili demobilisanom djecom vojnicima.

Ovo pitanje zapravo otkriva slabosti u sistemu pravosuđa koji se bavi djecom u različitim jurisdikacijama. Ono što je od vitalne važnosti je rizik i opasnosti da nasilni ekstremizam ne postane izgovor za razvodnjavanje međunarodnih standarda za djecu u sukobu i kontaktu sa zakonom. Ako to dobijemo ispravno za djecu u ovoj fazi njihovog razvoja, vjerojatno bi se smanjio rizik od njihovog daljeg angažmana u nasilnom ekstremizmu u budućnosti.

Ključne preporuke

U nastavku su neke ključne preporuke koje proizilaze iz ovog dokumenta i koje su prvenstveno upućene vladama:

- Preventivni rad koji pokreće osjećaj marginalizacije i diskriminacije je kontra-produktivan i može dovesti do sve većeg otuđenja među mladima. Cilj strategije prevencije treba da bude smanjenje ranjivosti djece na radikalizaciju baveći se uslovima koji mogu dovesti do radikalizacije.
- Djecu koja su povezana sa oružanim grupama treba prvenstveno tretirati kao žrtve i prebaciti ih u tijela koja se bave zaštitom djece i rehabilitacijom.
- Svi odgovori na djecu optuženu ili osuđenu za aktivnosti povezane sa terorizmom moraju biti čvrsto utemeljeni u međunarodnom humanitarnom pravu i vladavini prava. Međunarodni standardi su univerzalno primjenjiva načela i vrijede za svu djecu, bez obzira na ozbiljnost ili prirodu prekršaja.
- Djeca koja su uhapšena i optužena za teroristička djela trebaju dobiti zaštitu u skladu sa njihovim godinama kada ih ispituju, u pritvoru, tokom suđenja i presude uključujući pristup advokata, pravovremene rasprave, proporcionalno izricanja kazne, kontakt sa porodicom i prijateljima, pritvor u krajnjoj nuždi i odvajanja od odraslih u pritvoru.
- Svi navodi o mučenju i zlostavljanju djece u pritvoru moraju biti istraženi i procesuirani na odgovarajući način.
- Dalje istraživanje je potrebno kako bi se ispitala efikasne strategije za sprečavanje radikalizacije djece u pritvoru, ali bi trebali biti i dio sveobuhvatnog pristupa individualiziranih rehabilitacija i reintegracija. Alat za procjenu rizika kod djece koja su radikalizovana treba pažljivo provjeren i prilagođen specifičnom kontekstu..

- Djeca osuđena za teroristička djela, ili koji budu radikalizovana u pritvoru, trebaju proći individualni program za borbu protiv efekata radikalne ideologije.